

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 15 augustus 2013

MEDITATIE

Door de Heere verlaten?

Zacht en dof klinken de slagen, waarmee de stok op het koren neer komt, daar, in die verborgen hoek bij de wijnpersbak, waar Gideon aan het dorsen is. Nee, niet met een vlegel, maar met een stok, om zo weinig mogelijk geluid te maken.

Schamel is de korenhoop die bij de wijnpersbak ligt. De opbrengst zal dan ook klein zijn. Maar als hij elke dag zo'n hoeveelheid uitslaat, zal er misschien nog een redelijk deel van de oogst worden gered uit de handen van de verdrukkers. Want de dagen zijn bang. Jaar op jaar, juist in de tijd van de oogst, komen de plunderaars. De Israëlieten ploegen, eggen en zaaien, maar de Midianieten en de Amalekieten roven de opbrengst en gaan er op hun snelle kamelen mee vandoor. Ja, Israël is als een slavenvolk dat de vijand dienen moet en loon verschaffen. Wat er in het hart van de dorsende Gideon omgaat? Ach, de ziel van deze boerenzoon is neergebogen.

Doch nu heeft ons de HEERE verlaten...

Richteren 6 : 13b

Hij weet van de grote ongerechtigheid van het volk, waartoe ook hij behoort. Het heeft de afgoden gediend. En pas toen bleek dat hun afgoden hen niet van de Midianieten konden verlossen, riepen de kinderen Israëls weer tot de Heere. Tot de Heere, jawel, maar ter oorzaak van hun ellende en niet ter oorzaak van hun zonden. Het ging hen om verlossing, maar zij beleden hun ongerechtigheid niet. Toen heeft de Heere na zeven jaar onderdrukking een profeet tot hen gezonden, en hen de schuld laten aanzeggen: Gij zijt Mijner stem niet gehoorzaam geweest (Richt. 6 : 10b). Zie, dat was de boodschap geweest, en meer niet. Enkel schuld, enkel dat zij de dood

hadden verdiend. Toen de Engel des HEEREN tot Gideon kwam, kende hij Hem niet. En toen Hij tot hem sprak: 'De HEERE is met u, gij strijdbare held', was dat woord voor Gideon te groot en te wonderlijk. En toch, de Kenner van zijn hart had met dit Woord de wonde in zijn ziel geraakt, zodat hij begon te spreken - de pijn van zijn hart begon te vertellen. Zegt U: 'De HEERE is met u? Och, mijn heer...!' (Richt. 6 : 13). Alsof Gideon wil zeggen: Kon ik daar toch amen op zeggen. Het zou mijn vreugde, mijn heil wezen. Maar is het tegendeel niet waar? Is de HEERE niet tégen ons? Let erop dat Gideon antwoordt met een waarom, met een waar en een doch. Drie zienvragen, die als bergen hoog oprezen. Zegt U: de HEERE is met u? Hoe kunt U toch zo spreken? Want als dat waar is, waarom is ons dan dit alles wedervaren? Waarom heeft Hij ons dan gegeven in de hand van onze haters? En waar zijn al Zijn wonderen, die onze vaders ons verteld hebben? O, ik heb ze overdacht, al die wonderen die de Heere gedaan heeft van oudsher. Het is waar dat de Heere telkens weer verlost heeft van de hand van allen die ons drukten (Richt. 6 : 9). Maar ik vrees, mijn heer, dat er geen wonder meer gebeuren zal. Ik heb mijn hoop op God gesteld (Ps. 78 : 3-8), ik heb geroepen om ontferming, gebedeld, geschooid, maar de Heere houdt Zich als doof. Hij zwijgt in Zijn toorn. En toch, alleen een wonder zal ons kunnen redden. Een 'de HEERE is met ons' wonder'. Een genadewonder zoals de HEERE aan onze vaders bewezen heeft. En dat wonder zou het allergrootste zijn van alle wonderen. Doch nu heeft de HEERE ons verlaten! Och mijn heer, is dat niet de waarheid? Waarom zegt U dan: de HEERE is met u? Gideon is uitgedacht en uitgebeden. Hij is moe van al de overleggingen in zijn hart en maakt het besluit op. Een besluit dat hem bitterder was dan de dood: Doch nu heeft de HEERE ons verlaten. Dat is: de HEERE zal niet komen ter verlossing, maar altijd achterblijven (Hab. 2 : 3). Nee, Gideon is niet op-

Inhoud

- 1 Door de Heere verlaten?
- 2 De brede en de smalle weg (4)
- 3 Bijbelstudie: Spreuken (17)
- 4 De vervolgte kerk (2)
Gods opdracht ten aanzien van verdrukte christenen
- 5 De Dordtse Leerregels:
echte genade is vrije genade
- 6 Even maar...
- 7 Alternatieve geneeswijzen (5)
- 8 Kerknieuws
- 9 Kerkdiensten

91e jaargang

Nr. 45

standig of bitter. Hij is een verbrijzelde van hart, een bedroefde van geest - alle hoop is hem ontvallen. Zou zo een tot richter worden geroepen? Wat denkt u, zou de Heere zo iemand tot predikant uitstoten in de oogst? Wie dit leest, die merke daarop! Bent u ook op die plaats, waar Gideon verkeerde? Lopen ook bij u de vijanden over de ziel, terwijl u nederligt in uw schuld en onreinheid? O, dat gebracht worden in een af gesneden weg! Dat de HEERE verlossen kan, zeker. Maar dat Hij het ook doen zal? Dan komen we met de mogelijkheid in de onmogelijkheid terecht. Nee, dan zien we het verlossende wonder niet naderen, maar is er de droeve klacht: Het is gedaan en gebeurd, de HEERE heeft mij verlaten (Jes. 49 : 14). En toch, het was de Engel des HEEREN, Die tot Gideon sprak. Juist toen de verlating voor Gideon het grootst was, was Christus hem het dichtst bij. Wat zei Hij tegen die verslagene van geest? Dit: 'Ga heen, in deze uw kracht!' Namelijk in deze uw geloofskracht: die kracht van uw geloof, waarmee u gelooft dat alléén de Heere verlossen kan. Zoals

wordt bedoeld in het avondmaalsformulier: die hun zaligheid buiten zichzelf in een Ander zoeken, daarmee bekennend dat zij midden in de dood liggen. Gideon, een strijdbare held, in de kracht Gods. Een instrument in de hand des HEEREN tot verlossing van Zijn volk. Inderdaad, Gideons zwakke benen zouden niet anders dan wankelen en bezwijken, maar Christus' schenkelen zijn als marmeren pilaren, gegrond op voeten van het dichtste goud (Hoogl. 5 : 15). Wonderlijk, zoals de Engel des HEEREN Zich aan Gideon heeft geopenbaard. Hem zichtbaar voor ogen heeft gesteld als het geheel enige Offer, den Vader welbehaaglijk (Richt. 6 : 21-23). Zijn voeten werden doorboord. Zijn voeten zal Hij zetten op de nek van al Zijn vijanden. Verlosser is Zijn Naam! Daarom zullen de genadewonderen van verlossing niet achterblijven. Gelijk als in de dagen van ouds: gelijk als Israël geschiedde ten dage, toen het uit Egypteland optoog (Jes. 11 : 16b). Zalig zijn de armen van geest!

Genemuiden, ds. C. Hogchem

hemelse: Kopen, verkopen, eten, drinken, planten, bouwen, ten huwelijk nemen en ten huwelijk genomen worden, zonder zich er rekenschap van te geven dat al deze dingen voorbijgaan. De dag van het oordeel genaakt (Luk. 17 : 26-30).

Op de plaat die we samen bezien wordt ook de zonde van de gierigheid afgebeeld. Zij is de wortel van alle kwaad. We zien ook de gelijkenis van de koninklijke bruiloft afgebeeld. Ondanks alle haat en vijandschap tegen Gods getrouwe knechten, stuurt de hemelse Koning Zijn dienstknechten. Hij laat op de brede wegsmecken: 'Laat u met God verzoenen. Bekeert u van uw boze wegen'. Zelfs de verloren zoon zien we afgebeeld, als zwijnenhoeder naast de weg. Wat een arbeid wil de Heere toch besteden aan de zielen van rampzaligen. Hoe weinigen verlaten echter de brede weg. Hoor wat de Heere daarvan zegt: 'Zie, dit alles werkt God twee- of driemaal met een man; opdat hij zijn ziel afkere van het verderf, en hij verlicht worde met het licht der levenden' (Job 33 : 29-30).

De mens wil niet dat Christus Koning over hem zij. Zie op de plaat hoe gevangenen en slaven gebonden worden weggeleid. 'En Ik zal u overvoeren met uw vijanden, in een land, dat gij niet kent; want een vuur is aangestoken in Mijn toom, het zal over u branden' (Jer. 15 : 14).

4

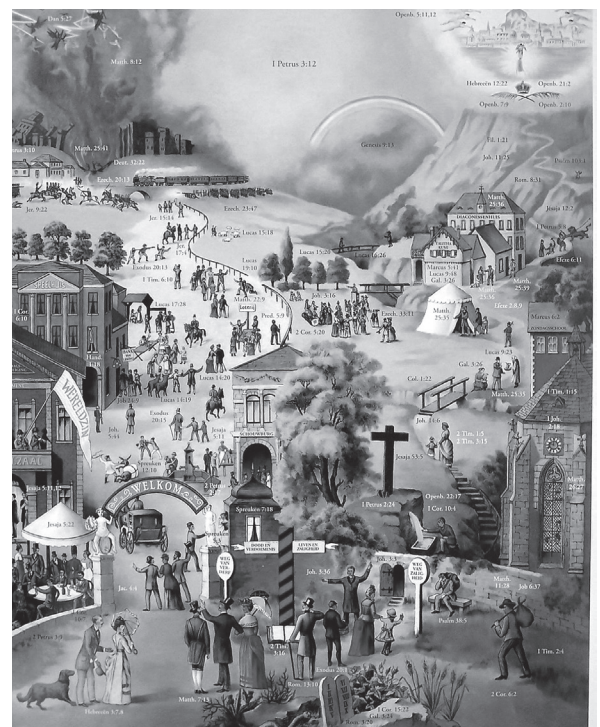
De brede en de smalle weg

Op de plaat "De brede en de smalle weg" zien we een bank van lening, waar van de armen te pand wordt genomen. Een beeld dat we nog wel kennen. Lees Job 24 : 9. 'Zij rukken het weesje van de borst, en dat over de arme is, nemen zij te pand'. We zien ook de loterij, waardoor de geldzucht van de mens opgejaagd wordt. 'Die het geld liefheeft, wordt van het geld niet zat' (Pred. 5 : 9).

Hoe meer de zondaar zich laaft aan de fontein der zonden, des te groter wordt zijn dorst en hoe ellendiger hij zich gevoelt. Het menselijke hart is in de dienst van de zonde nooit te bevredigen. Het tijdelijke kan het hart, dat voor de eeuwigheid is geschapen, nooit vervullen. Hoeveel zaken bezetten het hart van de zondaar, die hem hinderen, om het Koninkrijk der hemelen in te gaan.

Op de brede weg des verderfs nodigt God zondaren door de dienst van Zijn knechten tot zaligheid.

Lees Lukas 14 : 16-20: 'Maar hij zeide tot hem: Een zeker mens bereidde een groot avondmaal, en hij noodde er velen. En hij zond zijn dienstknecht uit ter ure van het avondmaal, om de genoden te zeggen: Komt, want alle dingen zijn nu gereed. En zij begonnen allen zich eendrachtiglijk te ontschuldigen. De eerste zeide tot hem: Ik heb een akker gekocht, en het is nodig, dat ik uitga, en hem bezie; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd. En een ander zeide: Ik heb vijf juk ossen gekocht, en ik ga heen, om die te beproeven; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd. En een ander zeide: Ik heb een vrouw getrouwd, en daarom kan ik niet komen'. Het hart van de mens is door de zonde gekluisterd aan de wereld. Die doet ons het aardse najagen en niet het

DE BREDE EN DE SMALLE WEG
Matth. 7 : 13, 14

Aan het einde van de brede weg zijn verschrikkelijke krijgstonelen te zien. De dode lichamen van de mensen zullen als mest op het open veld worden gevonden. O, als de Heere met Zijn oordelen en gerichten op de aarde is, dan zullen hun zonen en dochters gedood en hun huizen met vuur verbrand worden. 'Zij wandelen in Mijn inzettingen niet, en verwierpen Mijn rechten, dewelke, zo ze een mens doet, hij door dezelve zal leven, en zij ont-heiligden Mijn sabbatten zeer, dat Ik zeide. Mijn grimmigheid te zullen uitgieten over hen om hen te doen vergaan' (Ezech. 20 : 13).

Maar, wat wil nu toch de afbeelding van de spoortrein zeggen? Dit, dat de uitvinding op zich natuurlijk goed en nuttig is. De trein bewijst ook haar diensten aan het Koninkrijk Gods. In de hand van de anti-christ dient zij echter vele zonden, zoals de zondagsontheiliging. Hier komt openbaar het gebruik en het misbruik van alle dingen.

Tenslotte zien we op het verschrikkelijke einde van de brede weg. 'Die dag, de dag des Heeren, zal komen als een dief in de nacht, in welke de hemelen met een groot gedruis zullen voorbijgaan, en de elementen zullen branden en vergaan en de aarde en de werken, die daarin zijn, zullen verbranden' (2 Petr. 3 : 10). Er wordt gezien een zee van vuur, de plaats der verdoemden, met een onafgebroken rook van pijniging. Het tijdelijke is eeuwigheid geworden. De aarde is verwisseld voor de hel. In de wolken zien we neerstortende, door slangen en duivelen vervolgte mensen: 'Dan zal Hij zeggen, ook tot degenen, die ter linkerhand zijn: Gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is'. Een grote schare van rampzaligen toont ons dat zij, die te laat bekenen dat ze de verkeerde weg zijn ingeslagen, ten laatste in de verblijfplaats van hun koning zijn aangekomen. Wat een ontzaglijk einde van de brede weg.

Wat op de plaat niet is afgebeeld, is dat de mens in zijn eigengerechtigheid evengoed verloren gaat als in zijn ongerechtigheid. Wat op de plaat ook niet wordt aangegeven, is dat er zoveel godsdienst is, waarin God niet gekend wordt tot zaligheid.

(wordt vervolgd)

Met God of zonder God

'De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn, maar de naam der goddelozen zal verrotten.'

Spreuken 10:7

Tekst voor tekst worden de goddelozen tegenover de rechtvaardigen gesteld. Het gaat over mensen met God of zonder God. Het blijkt ook in dit hoofdstuk dat er geen derde soort van mensen is. Er zijn twee soorten mensen, twee wegen. Denkt u daarover wel eens na? In de prediking wordt ons dit voorgehouden, maar we kunnen er zo aan gewend zijn. Gaat u de weg naar het verderf of ten leven? Deze vraag moet een antwoord krijgen tussen de wieg en het graf. De Heere zegt het heel duidelijk in het tiende hoofdstuk van het Spreukenboek.

'Die in den zomer vergadert, is een verstandig zoon; maar die in den oogst vast slaapt, is een zoon die beschaamd maakt' (vers 5). Ziet u het gebeuren? Als de vruchten kunnen worden ingezameld, wordt dit niet gedaan. Vruchten worden niet als waardevol gezien. De genadetijd gaat voorbij, de eeuwigheid komt. Iedere dag is waardevol, maar het wordt niet gezien. Er zijn echter ook verstandige zonen. Zij vergaderen vruchten. Onder het Woord mogen zij onverdiende zegeningen ontvangen. Het wordt ervaren: uw vrucht wordt uit Mij gevonden. Kent u deze vruchten?

Er is onderscheid tussen de rechtvaardigen en de onrechtvaardigen. Een eeuwig onderscheid.

Daarover gaat het ook in vers 7. Maar dan gaat het zelfs over de dood heen. 'De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn, maar de naam der goddelozen zal verrotten'. Het maakt een groot verschil hoe wij terugdenken aan iemand die ons is ontvallen. Als wij terug mogen denken aan een rechtvaardige, kan dit ook verschillend zijn. We kunnen terugdenken aan iemand die op een eerlijke en vruchtbare manier in het leven heeft gestaan. Als er in de Bijbel wordt gesproken over een rechtvaardige, gaat het vaak over iemand die de gerechtigheid van Christus kent. Dan denken wij terug aan een kind van God. De mens staat dan niet in het middelpunt, maar de Zaligmaker en Zijn vruchten. Het gaat er om of wij tijdens dit leven uit Christus worden bediend. Deze rechtvaardigheid gaat over de dood heen.

De naam van de goddeloze zal verdwijnen. Zonder God in dit leven, is zonder God in het sterven. Er blijft verrotting over. Een stinkende walm, die niet is tot eer des Heeren.

De Heere wijst op een eeuwig onderscheid. Hoe zal er aan ons worden teruggedacht?

Poortugaal, ds. C. Neele

Gods opdracht ten aanzien van verdrukte christenen

Wij belijden dat we uit dankbaarheid naar ál Gods geboden dienen te leven. Daarbij denken we in de eerste plaats aan de Tien Geboden. Maar ook de opdracht van zending en evangelisatie heeft daarin een plaats. En zo zijn er meer onderwerpen te noemen. Welke plaats heeft de zorg voor verdrukte christenen hierin?

Bijstand door Christus

In het vorige artikel hebben we gezien dat de Heere Jezus verschillende keren heeft voorzegt dat Zijn discipelen zullen lijden om Zijns Naams wil. Maar dat is niet het enige dat Hij hierover zegt. Hij geeft hen daarbij ook bemoediging. Die vinden we al in de Bergrede: twee van de negen zaligsprekingen hebben betrekking op degenen die om Zijns Naams wil vervolgd worden. Daarin bemoedigt de Heere Jezus degenen die vervolgd worden, door te wijzen op het loon. Later, als de Heere Jezus de discipelen uitzendt en voorzegt dat ze zullen lijden om Zijn Naam, geeft Hij dezelfde bemoediging. Maar ook wijst Hij dan op de noodzaak om standvastig te zijn en wijst Hij op de redenen om het lijden niet te vrezen (Matth. 10:16-39). Zorgde de Heere reeds op aarde voor Zijn lijdende kerk, als verhoogde Koning betoont Hij ook zijn bijstand. Als Stefanus naar het lichaam moet gaan bezwijken onder de stenen die op hem neerdalen, openbaart de Zoon des mensen Zich staande aan Gods rechterhand. Johannes op Patmos mag voor de gemeenten een bemoe-

digende boodschap van Christus ontvangen. De Heere zegt dat Hij wéét van de verdrukking van de gemeente van Smyrna en Pergamus. Daarbij spoort Hij aan tot standvastigheid en wijst Hij op de kroon des levens (Openb. 2:8-10, 12,13).

Voorbeelden in de Schrift

In bovenstaande voorbeelden zien we hoe de Heere Jezus Zélf Zijn lijdende kerk ondersteunt. Maar Hij geeft ook Zijn kerk de opdracht om dit te doen. Want het weldoen aan de verdrukten zal in de oordeelsdag één van de maatstaven zijn waarnaar Hij ons leven beoordeelt. 'Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen... of: gij hebt Mij niet bezocht' zal dan het oordeel zijn (Matth. 25:36,43).

Dat betekent dus dat hier een opdracht voor ons ligt. Een opdracht om zorg te dragen voor de verdrukten om Zijns Naams wil – in de gevangenis of in welke andere verdrukking dan ook. De Heere zal het aanrekenen alsof het aan Christus Zelf is gedaan: gij hebt *Mij* bezocht.

Deze opdracht vinden we ook duidelijk terug in de brief aan de Hebreeën. De laatste twee hoofdstukken van Hebreeën bevatten verschillende vermaningen omtrent de christelijke levenswandel. Eén van die vermaningen betreft de zorg voor de gevangenen: 'Gedenkt der gevangenen, alsof gij mede gevangen waart; en dergenen, die kwalijk gehandeld worden, alsof gij ook zelve in het lichaam

kwalijk gehandeld waart' (Hebr. 13:3). Het Griekse woord voor 'gedenken' betekent: een hartelijk meevoelen en meelijden, alsof het onszelf aangaat. Maar het gaat ook om de daad: het gedenken houdt ook het daadwerkelijk zorgdragen in.

Behalve dat de Schrift een duidelijke opdracht geeft, zien we ook vele voorbeelden van hulp aan degenen die lijden om Christus' wil. Voorbeelden die gegeven zijn tot lering en onderwijzing. Voorbeelden die aangeven hoe wij met de lijdende kerk dienen om te gaan.

Aan wie is de opdracht gegeven?

Wij hebben dus de opdracht om zorg te dragen voor de verdrukten. Maar wie zijn die 'wij' eigenlijk? De Schrift spreekt ten eerste over hulp door de dienaren van Christus. Paulus en Petrus hebben regelmatig degenen die verdrukt werden ondersteund met bemoedigende woorden. Dat was onderdeel van hun herderlijke zorg voor de gemeenten. Ten tweede wordt ook gesproken over hulp door de gemeente als zodanig. Als Petrus in de gevangenis zit, doet de gemeente als geheel gedurig gebed voor hem. Paulus dankt in zijn brieven aan Korinthe en Filippi meermalen voor de hulp die hij heeft ontvangen. Hij spreekt dan over 'gij' (2 Kor. 1:11, Fil. 4:14). Wie zijn dat? Dat staat in de aanhef van de brieven: de gemeente Gods te Korinthe en al de heiligen, inclusief de ambtsdragers, te Filippi.

Ten derde wordt ook gesproken over hulp door individuele christenen. De stokbewaarder wast de striemen van Paulus en Silas en geeft hen te eten. Priscilla en Aquila hebben 'hun hals gesteld' voor het leven van Paulus. Een neef van Paulus zorgt ervoor dat Paulus een hinderlaag ontloopt.

Uit het bovenstaande kunnen we leren dat er een opdracht ligt ten aanzien van verdrukte christenen. Die opdracht geldt voor Gods dienaren, voor de gemeente als zodanig en voor ieder persoonlijk. Maar het belangrijkste weten we nu nog niet: wat houdt die opdracht in? Daarover gaat het volgende artikel.

(wordt vervolgd)

Zoetermeer,

L. Grandia

Dit artikel is gebaseerd op een afstudeerscriptie "De roeping van de kerk ten aanzien van verdrukte christenen" t.b.v. de opleiding aan de CGO. De scriptie is te bestellen via l.grandia@solcon.nl.

Regelmatig lezen we berichten over vervolging van christenen.

De Dordtse Leerregels: echte genade is vrije genade

Er zijn van die woorden die overbodig lijken. Wie bijvoorbeeld spreekt van een “ronde cirkel” kan het woordje “rond” natuurlijk gewoon weglaten. Waarom spreken we dan eigenlijk van “vrije genade”? Als genade niet vrij is, dan is het toch eigenlijk geen genade?

Helemaal waar! Maar zoals mensen van een ronde cirkel soms een vierkante cirkel weten te maken, zo is het ook met het woordje genade. Het wordt nogal eens verbogen en misbruikt. Dat wordt duidelijk als we letten op de strijd die geleid heeft tot het ontstaan van de Dordtse Leerregels, het laatste belijdenisgeschrift waaraan we onze aandacht geven.

Toetssteen

Waar gaat het eigenlijk over in de Dordtse Leerregels? Als het er op aan komt spreekt elke kerk en iedere christen over genade. Denk alleen maar aan het bekende gezang van John Newton “Amazing Grace” (“Verbazingswekkende genade”), een lied dat inmiddels is gekaapt door predikers die niets moeten hebben van het calvinisme, door doedelzakspelers van de Schotse Hooglanden en zelfs door wereldberoemde rockzangers. Het lijkt er haast op dat iedereen in genade gelooft.

Toch moeten we nuchter blijven. Wat bedoelen mensen als ze van “genade” spreken? Gaat het om genade in het algemeen, of om genade in de bijbelse zin van het woord? Om vrije en soevereine genade, of om genade die je zelf kunt pakken? Om *helpende* genade (genade die aanvult wat er bij mij ontbreekt), of om *verlossende* genade (genade die mij uit het moeras van mijn onmacht en vijandschap trekt)? Is Gods bijzondere genade iets dat ik kan afwijzen, of is zij krachtdadig en onweerstaanbaar? Deze vragen kunnen dienen als een toetssteen in de verwarring op kerkelijk en godsdienstig gebied. Ze zullen ons ook helpen om het grote belang van de Dordtse Leerregels in te zien.

Door de achterdeur

De Dordtse Leerregels zijn geschreven in de zeventiende eeuw. Ongeveer honderd jaar eerder was het licht gaan schijnen. Hervormers zoals Luther, Zwingli en Calvijn stelden zich teweer tegen de dwalingen van de Roomse Kerk. Zij waren aan de weet gekomen dat een mens met zijn zogenaamde goede werken niets kan verdienen. Zij leerden dat een arme zondaar alleen gered kan worden uit vrije genade, door het geloof in Christus. Zo werd de banier van het Evangelie weer opgeheven.

Sommige Protestantenvilden wel toegeven dat je alleen zalig wordt door het geloof, maar zij maakten van dat geloof een werk dat wij tot stand moeten brengen.

Helaas, de natuurlijke mens geeft niet zo gauw op, ook niet als hij godsdienstig is. De “nieuwe leer” kreeg dan ook te maken met felle tegenstand. Terwijl de Roomse Kerk een contrareformatie organiseerde, ontstond er ook strijd in het eigen kamp. Sommige Protestanten wilden wel toegeven dat je alleen zalig wordt door het geloof, maar zij maakten van dat geloof een werk dat wij tot stand moeten brengen. Heel subtiel ging er een wissel om. De mens kwam in het middelpunt te staan – de gelovende mens, de gewillige mens, de mens die meewerkt met God. Kortom, de dwaling die door de voordeur was uitgeworpen, werd door de achterdeur weer binnengehaald.

Vrije wil of vrije genade

Nederland heeft de twijfelachtige eer het land te zijn waar dit alles plaatsvond. Het zijn Nederlanders die de remonstrantse leer op de kaart hebben gezet. In het buitenland worden remonstranten doorgaans arminianen genoemd – aanhangers van Armini-

us, een man uit Oudewater die grote onrust verwekte in de vaderlandse kerk. Een jaar na zijn dood in 1609 stelden zijn volgelingen een “remonstrantie” op (een protest) dat uit vijf punten bestond. Zij vroegen daarin om herziening van de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Heidelbergse Catechismus. Ze geloofden nog wel in een uitverkiezing, maar – zeiden ze – mensen worden verkoren *om* hun geloof en niet *tot* het geloof. Zodoende werd de zaligheid afhankelijk van de instemming en volharding van de mens.

Twee jaar later schreven calvinistische predikanten een “contra-remonstrantie”. De hele natie raakte verdeeld en het volk begon af te drijven in de richting van een burgeroorlog. Er moest iets gebeuren, en de tijd drong!

Nationaal en internationaal

Op aandringen van Prins Maurits werd in 1618 een belangrijke bijeenkomst belegd: de Nationale Synode van Dordrecht. Deze vergadering had overigens een internationaal tintje door de aanwezigheid van 27 theologen uit Engeland, Schotland, Zwitserland en andere landen. Op de 132ste zitting van de synode – het was inmiddels in de lente van 1619 – werden de Vijf Artikelen tegen de Remonstranten aanvaard. Alle ambtsdragers werden aangespoord de leer van vrije genade te bevorderen waar ze maar konden.

Een groot wonder was gebeurd. Het had er donker uitgezien in Nederland. Bijna alle rechtzinnige predikers was de mond gesnoerd. De politieke leider van de remonstranten had dominee Rossaeus uit Den Haag spottend toegeroepen: “Je staat helemaal alleen!” “Nee meneer”, had deze geantwoord, “God de Heere is met mij, en zo ook de duizenden vromen die er in dit land nog gevonden worden”. Zijn vertrouwen werd niet beschaamd. Binnen een jaar was de valse leer veroordeeld en waren 200 remonstrantse predikanten afgezet.

Een schat, ook voor vandaag

Nu zou iemand kunnen vragen: “Maar zijn dit geen dingen uit een grijs verleden? Is het nou zo belangrijk om deze geschiedenis te kennen en je te verdiepen in dat oude geschrift?” Het antwoord is: “Jazeker!” De strijd die 400 jaar geleden begon is nooit ten volle gestreden zolang Gods Kerk hier op aarde is. Waarom niet? Omdat de remonstrant nooit sterft! Hij woont in ons hart. Wij *kunnen* gewoon niet

aanvaarden dat vijanden met God worden verzoend. Wij kleden die vijand netjes aan en maken er een deugdzaame man of een gewillige gelovige van. Het maakt ons boos dat de Heere niets van ons kan gebruiken. We zien het niet, en we *willen* het niet ook!

Velen vandaag die zich reformatorisch noemen hebben niet het minste begrip van wat onze vaders geloofden. Zij gaan ervan uit dat de mens in staat is zich te bekeren en – op eigen kracht, desnoods met wat hulp van boven – de goede keuze te maken. Als er nog gesproken wordt van de uitverkiezing, dan wordt daar een enorme zwaai aan gegeven. Christus wordt voorgesteld als een Zaligmaker Die voor alle mensen is gestorven, maar

voor niemand in het bijzonder. De nieuwe geboorte heet niet langer een eenzijdig Godswerk, maar “Gods antwoord op de beslissing van de mens”.

Een boodschap

De moderne gelovige voelt weerszin tegen de oude waarheid. Hij wordt er kriegel van. Deze waarheid is niet meer van deze tijd, meent hij, en mensen worden er maar wanhopig van. Kennelijk vraagt hij zich niet eens af of wanhoop weleens heilzaam zou kunnen zijn. Het enige dat lijkt te tellen is dat mensen “een goed gevoel” krijgen. Dit mensgerichte evangelie lijkt warm en aantrekkelijk, maar is zij dat ook? Stel dat iemand in een diep ravijn is gevallen en daar met gebroken ledematen kreunt: “Blijf alsjeblieft uit

mijn buurt”, dan heeft hij een redder nodig die afdaalt naar de diepte, hem radicaal op andere gedachten brengt en hem vervolgens naar boven draagt. Een remonstrantse prediker werpt eigenlijk alleen maar een touw toe aan zo’n ongelukkige man. “Aanpakken”, roept hij; “en vasthouden!” Dat lijkt barmhartig, maar in feite is het wreed.

Begrijpen we het? Gaat het hier om kleine dingen of om wezenlijke zaken? We weten het antwoord. Als genade geen vrije genade is, dan is het helemaal geen genade. Maar als genade vrij valt, dan is er nog een boodschap. Dan is er doen aan voor de slechtste van de slechten!

Krabbendijke,

ds. C. Sonneveld

Even maar...

De hond van Kohlbrügge

Wat wordt er eigenlijk precies met ‘dankbaarheid’ bedoeld? Is dat een blijde stemming, een goed gevoel? De sfeer van ‘dankbaar en blij zijn wij...’? Of iets in de trant van: ‘ik ben zo blij, ik ben zo blij dat ...’ Al of niet daarbij in de handen klappend? Dankbaarheid zou dan dus een opgewekte stemming zijn....

Laten we eens luisteren naar ons godzalig voorgeslacht, hoe zij dankbaarheid beleefden en daarom beleden. Ze doen dat bijvoorbeeld in ons doopformulier. Daarin wordt blijkens de eerste zin de kern van de doopleer samengevat in deze drie stukken: ellende, verlossing en dankbaarheid. Vervolgens worden deze drie aspecten uitgewerkt. Waarvan spreekt het doopwater allereerst? Van onze ellende(staat): ‘je bent onrein, je moet gewassen worden, je staat buiten het rijk van God’. Daarna wordt het verlossingswerk als het werk van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest onderwezen. Ten slotte volgt de uitleg van de dankbaarheid. Omdat ‘in alle verbonden twee delen begrepen zijn’, namelijk eis en belofte, worden we door de doop vermaand en ver-

plicht tot dankbaarheid. Dit wordt daar dan omschreven met ‘nieuwe gehoorzaamheid’. Kijk, dat is het nu precies. Dit is een heldere omschrijving van wat dankbaarheid nu werkelijk inhoudt: het is de wederliefde van een nieuwgeboren kind van God, dat voortdurend vraagt: ‘Wat wilt Gij dat ik doen zal?’. In ons Troostboek wordt deze nieuwe gehoorzaamheid nader onderwezen in zondag 34 tot 44. In ons doopformulier wordt dit verder omschreven met zes werkwoorden. Zes werkwoorden als uitdrukking van: ‘Gun door het geloof in Christus krachten, om die te doen uit dankbaarheid’. Deze dankbaarheid is gericht op ‘deze enige waarachtige God, Vader, Zoon en Heilige Geest’, van Wie de doopformule getuigt. En Zijn geopenbaarde wil in Zijn heilzame geboden. We worden ernstig verplicht tot:

- *aanhangen*: van deze aanbiddelijke drie-enige God, Die het zo waard is om gevreesd en gediend te worden.
- *betrouwen*: zoals dat in het (eerste) wortelgebod geëist wordt en behoort tot het wezen van het ware geloof.

- *liefhebben*: totaal en radicaal, geheel en al – als kern van de gehele wetseis.
- *verlaten*: van de wereld. Blijkbaar hoort de distantie t.o.v. de wereld en het wereldse (toch!) bij het leven van een kind van God....
- *doden*: van onze oude natuur. Wat zou dat bij u zijn? Het tegendeel is voeden en stelen.
- *wandelen*: in een nieuw godzalgig leven. Een leven dat getuigt van de vreze des Heeren zijn we duur aan Hem verplicht.

Dus aanhangen, betrouwen, liefhebben, verlaten, doden en wandelen. Dát is nu – alleen maar – ware dankbaarheid! Dat is de praktijk der godzaligheid, blijkend in wederliefde en gehoorzaamheid. Dit is nu de hartelijke vreugde in God door Christus (HC zd. 33). Zullen we op het woord ‘dankbaar’ toch maar wat zuiniger zijn? Want het houdt nogal wat in, vindt u niet? Dit bracht dr. H. F. Kohlbrügge ertoe om de vraag ‘wat is het dankbaarste schepsel?’ te beantwoorden met: ‘een hond’.

v. A.

Alternatieve geneeswijzen

Homeopathie (1)

*Homeopathie is de alternatieve methode waarvan het meest gebruik wordt gemaakt, ook door reformatorische christenen. Homeopathie is afgeleid van de Griekse woorden *homoios* (= gelijksoortig) en *pathos* (=lijden). De grondlegger is de Duitse arts en chemicus Samuel Hahnemann (1755-1843).*

Hij werd onder meer sterk beïnvloed door het Taoïsme en de Vrijmetselarij. Hahnemann kwam openlijk uit voor occulte invloeden. Van het christendom moest hij niet veel hebben. Hij sprak over de 'aartsdweper Christus'. Homeopathische middelen worden bereid op basis van een zogenaamde oertinctuur: een geconcentreerd extract van minerale, plantaardige, dierlijke of zelfs menselijke oorsprong.

In dit artikel gaan we in op de achtergrond van homeopathie. We leggen ook de vinger bij een misvatting in de gereformeerde gezindte, namelijk dat homeopathische middelen nogal eens als een alternatief worden gezien voor vaccinaties. In het volgende artikel bespreken we de vragen: werkt homeopathie en mag homeopathie?

Klassieke homeopathie

De homeopathie gaat uit van drie principes: de totaaldiagnostiek, de similiawet en het potentiëringsproces.

1. Totaaldiagnostiek

Beoefenaars van homeopathie proberen een volledig beeld van de patiënt te krijgen (=holistische vorm van geneeskunde). Zij letten daarbij op individuele symptomen en eigenaardigheden die medebepalend zijn voor de ziekteverschijnselen. Ieder verschijnsel heeft betekenis en vormt onderdeel van een groter geheel.

2. Similiawet

De grondregel van de homeopathie luidt: *similia similibus curentur*: het gelijksoortige moet door het gelijksoortige genezen worden. De similiawet is van groot belang voor de homeopathische praktijk. Een geneesmiddel wordt gekozen op grond van de gelijkenis die er bestaat tussen het *ziektebeeld* en het *vergiftigings-*

beeld van het middel. De homeopaat probeert in de klachten van de patiënt een geneesmiddelenbeeld van een bepaalde giftige stof te herkennen. Een geneesmiddel heeft twee tegengestelde werkingen, afhankelijk van de hoeveelheid toegediende stof. Zo maakt bijvoorbeeld cafeïne wakker en wordt verdunde cafeïne in de homeopathie juist gebruikt als slaapmiddel. Bij een vergiftiging met arsenicum wordt juist arseen voorgeschreven!

Als het totaalbeeld van de patiënt en het geneesmiddelenbeeld van een stof sterk op elkaar lijken, is het juiste middel gevonden. De patiënt moet dan met deze stof in verdunde vorm behandeld worden. De natuurlijke ziekte, die zwakker is, zal dan verdwijnen.

De homeopathie gaat uit van drie principes: de totaaldiagnostiek, de similiawet en het potentiëringsproces.

3. Potentiëringsproces

De homeopathie gaat ervan uit dat tijdens het verdunnen de genezende werking van het middel steeds krachtiger wordt. Belangrijk is wel dat elke verdunningsstap gepaard gaat met een proces van honderd keer schudden of wrijven op een veerkrachtige ondergrond. Deze combinatie noemen we potentiëren. Enkel verdunnen is onvoldoende. Alleen het potentiëringsproces is in staat de onzichtbare geneesmiddelenkracht te bewerken. Een extreem verdund middel zou beter werken dan een verdund middel. In zijn boek "Organon" schrijft Hahnemann de werking van gepotentieerde middelen toe aan een spirituele kracht die vrijkomt tijdens het verdun- en schudproces. De materie vergeestelijkt.

Op de verpakking van de homeopathie komen we de letters D en C tegen, gevolgd door een cijfer. Een decimale potentie (denk aan decimeter) wordt aangegeven met een D: bijv. D1 (10x), D6 (1.000.000x). Veel voorkomend zijn D12 en D24, maar men gaat zelfs tot D1000. Een centimale potentie (denk aan centimeter) wordt aangegeven met een C: bijv. C1 (100x), C2 (10.000x).

Als we scheikundig doordenken, lopen we tegen iets merkwaardigs aan. Want door het steeds verder verdunnen blijven steeds minder moleculen van de opgeloste stof in het oplosmiddel aanwezig. En boven een bepaalde verdunning is er zelfs geen enkele molecuul meer aanwezig. Dit wordt in de scheikunde aangegeven met het getal van Avogadro=6.10²³ Mol. Dus bij een homeopathisch middel, aangegeven met D23, wordt het getal van Avogadro gepasseerd. We begrijpen nu wel dat de theorie 'hoe hoger de potentie, hoe krachtiger de werking' hiermee onmogelijk overeind te houden is.

Mogelijk werkingsmechanisme?

In de tijd van de polio-epidemie werd onder bezwaarden tegen vaccinatie nogal eens het advies gegeven om ter voorkoming van polio homeopathische Poliomyelitis D30 korreltjes of Belladonna druppels te gebruiken. Het advies lijkt onschuldiger dan het in werkelijkheid was. Waarom? Naar de mogelijke werking van homeopathie is al veel onderzoek gedaan en nog meer gegist.

Een van de verklaringsmodellen van de mogelijke werking van homeopathie is het vaccinia-principe. Een op een bepaalde ziekte gelijkend sterk verdund homeopathisch middel zou het afweersysteem stimuleren. Deze gedachte doet sterk denken aan de werking van vaccinatie waarbij een sterk verzwakt ziekmakend organisme het afweerapparaat stimuleert. Mocht dit waar zijn, dan gebruiken tegenstanders van vaccinatie en voorstanders van homeopathie een preventief middel met eenzelfde werkingsmechanisme.

(Reageren mag via alternatief@kliksafe.nl)

Capelle aan den IJssel, H.J. Agteresch
Rijssen, J.H. Baan

■ GENERALE SYNODE 2013

Op **woensdag 18 en donderdag 19 september** zal de Generale Synode in vergadering bijeenkomen in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Utrecht, Bergstraat 54 (hoek Catharijnekade), aanvang 10.00 uur.

Voorafgaande aan de synode zal een bidstond worden gehouden op **dinsdag 17 september**, aanvang 19.30 uur, in het kerkgebouw van de roepende kerk, de Gereformeerde Gemeente te Barendrecht, Ploegwei 1. In deze dienst zal de preses van de vorige synode, ds. J.J. van Ekeveld, voorgaan. Kerkenraad Geref. Gemeente Barendrecht

■ BEVESTIGING EN INTREDE KANDIDAAT J. VAN LAAR TE RIJSSEN-WEST

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Rijssen-West deelt met blijdschap mee dat de bevestigingsdienst en de intrededienst van kandidaat J. van Laar zullen plaatsvinden op **donderdag 5 september 2013**.

In de bevestigingsdienst, die om 14.30 uur begint, zal ds. L. Blok voorgaan. De intrededienst begint om 19.00 uur. Beide diensten zullen worden gehouden in de Noorderkerk, Molenstalweg 19.

Rondom de Noorderkerk is beperkte parkeermogelijkheid. Geadviseerd wordt aan de overzijde van het NS-station te parkeren. Loopafstand via de tunnel is ca. 8 minuten.

■ DOVENDIENST TE ELSPEET

Op **zaterdag 17 augustus** hoopt ds. A. Schot voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden, die gehouden wordt in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Elspeet, Nachtegaalweg 11. Deze dienst begint om 15.00 uur.

Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

■ INGEBRUIKNAME KERKORGEL PUTTERSHOEK

Op **donderdag 5 september** zal de Gereformeerde Gemeente van Puttershoek haar fraaie Flentrop-orgel in gebruik nemen. Dit in 1971 gebouwde orgel komt uit de Duitse plaats Hamm. Tijdens de ingebruikname zal het orgel bespeeld worden door de Rotterdamse organist Geert Bierling (zowel literatuur als veel samenzang). Onze consulent ds. A. Vermeij zal een meditatie uitspreken.

U wordt hartelijk uitgenodigd deze bijzondere bijeenkomst bij te wonen in ons nieuwe kerkgebouw aan de Sportlaan 3. Aanvang 19.30 uur.

Voor technische vragen verwijzen u naar dhr. E.G. Monster, coördinator van onze organisten, (fammonster@filternet.nl of 078-6764137).

■ BEVESTIGING EN INTREDE DS. G. PATER TE RIDDERKERK

Na een vacante periode van slechts ruim een halfjaar mocht onze gemeente op 10 juli tot haar blijdschap weer een eigen herder en leraar ontvangen in de persoon van ds. G. Pater. De bevestigingsdienst werd geleid door ds. M. Joosse. Hij sprak n.a.v. Matth. 28 : 20: 'En zie, Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld'. Het thema van de preek luidde: '*Een belofte van Immanuël voor Zijn knechten*'. Achtereenvolgens werd stilgestaan bij:

1. De aandacht voor deze belofte;
2. De Spreker van deze belofte;
3. De inhoud van deze belofte.

Mattheüs is de schrijver van dit Evangelie. Hij is geroepen vanuit het tolhuis. Is daarom ds. Pater naar Ridderkerk gekomen, omdat u geroepen moet worden uit de dienst der zonde? Het Woord dat de Heere Jezus had gesproken tijdens Zijn omwandeling kwam weer terug in het leven van de discipelen. Hij had hen onderwijs gegeven over het komende Koninkrijk der hemelen: 'Zalig zijn die honger en dorsten naar de gerechtigheid.' Ze waren arm en afhankelijk. Ze treurden vanwege de zonde, maar in dat treuren lag meer blijdschap dan de wereld geven kan.

'Ik ben met ulieden...' Hier spreekt 'de Ik' zal zijn, Die Ik zijn zal, de eeuwige, onveranderlijke God. Immanuël is gekomen om Gods Raad uit te dienen. Daarom moeten ook Gods dienaren uitgaan. Het gaat om Zijn Koninkrijk, om de eer van Zijn Naam. Jezus preekte 'separerend': vermoeiden en belasten worden genodigd, maar rijken worden ledig weggezonden. Als Gods knechten zo mogen preken, dan zullen ze ervaren dat Hij de Getrouwe is. Zijn welbehagen gaat door, ondanks de zonden en tekortkomingen van Zijn knechten.

De opgestane Levensvorst belooft 'Ik ben met ulieden...' als u doorgaat met onderwijzen, met dopen. Er is geen verwachting van Gods knechten, maar wel van

Hem. Daartoe is de werking van de Heilige Geest zo nodig, maar ook het gebed van de gemeente voor de predikant. 'Ik ben met ulieden'..., dat is de troost voor Gods volk. Dat volk komt thuis, omdat Hij Zijn Woord waarmaakt. De Heere stelle ds. Pater tot een rover van de hel in het midden van de gemeente.

Na het lezen van het formulier om de dienaren des Woords te bevestigen verbond ds. Pater zich met de woorden: 'Ja ik, van ganser harte' aan zijn nieuwe gemeente. In een persoonlijk woord wees ds. Joosse op de noodzaak dat Immanuël mee zou komen in de prediking. Zonder Hem zal het niet gaan, maar met Hem zal het uitlopen op de eer van Zijn Naam. Staande werd ds. Pater de Morgenzang vers 3 en 4 toegezongen.

's Avonds deed ds. Pater intrede met de woorden uit Handelingen 3 : 6, samengevat in het thema: '*Gods welbehagen in het leven van de kreupel*'. Dit werd uitgewerkt in drie gedachten:

1. De komst van de onderherder;
2. De kracht van de Opperherder;
3. De liefde tot hun Zender.

In zijn inleiding verhaalde ds. Pater kort hoe de Heere zijn hart had overgebogen naar Ridderkerk. De Heere heeft het afgedrukt in het hart dat de gemeenteleden op doorreis zijn naar de eeuwigheid.

Petrus, die gevallen maar ook begenadigde onderherder, moest naar Gods eeuwig welbehagen naar de tempel. Hij was vervuld met een brandende liefde in zijn hart tot medezondaren. Hij was er van overtuigd dat God op het hoogst verheerlijkt moet worden en de zondaar op het diepst vernederd. Petrus sprak: 'Zie op ons...'; dat wil zeggen: let op onze woorden. Het gaat niet om de onderherder, maar om wat hij mag doorgeven van de hemel: de boodschap aan geestelijk kreupelen. 'Goud en zilver heb ik niet...'; dat ziet op een afsnijdende prediking. Maar heenwijzend naar Christus, de enige Naam gegeven tot zaligheid.

Petrus spreekt over een levende Jezus, Die Zijn Kerk heeft gekocht, en dat niet met goud en zilver. Maar Hij heeft Zijn leven afgelegd voor de Zijnen.

De kreupel wordt genezen op het Woord Gods door Petrus gesproken. Hij mag nu met Gods kinderen en knechten opgaan naar de tempel. In de tempel is het altaar, dat ziet op het offer van Christus. Hij mag God loven, Hem danken voor Zijn onuitsprekelijke Gave. Ds. Pater spreekt als zijn wens en bede uit dat zo de bediening van het Woord gezegend mag worden in de gemeente. Dat geleerd mogen worden de drie stukken, de twee wegen en de enige Naam onder de hemel gegeven tot zaligheid.

Aan het einde van de dienst sprak ds.

Pater een kort dankwoord uit. Hierna werd hij toegesproken door ds. G.J. van Aalst, namens de Particuliere Synode Zuid-West en de classis Ridderkerk. 'De preekstoel is het beste plekje van Ridderkerk. Moge de Heere u kracht geven uit deze woorden: '...maar trouwe God Gij zijt...' Vervolgens voerde ds. H.J. Lam het woord namens de plaatselijke kerken. Burgemeester mw. A. Attema riep ds. Pater een hartelijk welkom toe namens de burgerlijke gemeente. Hierna sprak ouderling B. Kok namens kerkenraad en gemeente enkele welmenende woorden. Laatstgenoemde verzocht de aanwezigen om ds. Pater staande Ps. 37 : 2 toe te zingen. Tenslotte legde ds. Pater voor de eerste maal als eigen herder en leraar de zegen op de gemeente.

Kerkenraad Geref. Gemeente
Ridderkerk

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 18 AUGUSTUS 2013

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Aalborg 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Aalst 14.30 uur ds. A.T. Huijser; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Vischer; Amsterdam-Noord 18.30 uur stud. H. van der Heiden; Apeldoorn 19.00 uur ds. A.A. Brugge; Arnhem 18.00 uur ds. A.P. Baaijens; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. L. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. G. Bredeweg; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. J.W. Verweij; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 10.00 uur ds. H. Paul en 19.00 uur ds. G. Clements; Bodegraven 18.30 uur ds. M.J. van Gelder; Borssele 14.00 uur ds. E. Bakker en 18.00 uur ds. A.J. Gunst; Boskoop 15.30 uur ds. A.J. de Waard; Breda 19.00 uur ds. L. Blok; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken en 19.00 uur kand. C. van Ruitenburg; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Deventer 10.00 uur ds. A. Verschuure en 19.00 uur ds. J. IJsselstein; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. P. Blok; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Drachten 9.30 en 19.00 uur stud. H. Brons; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. A.A. Brugge; Eindhoven 10.00 en 15.00 uur stud. W.A. Zondag; Elspeet 18.30 uur ds. A. Verschuure; Emmeloord 9.30 en 15.00 uur ds. G. van Manen; Enschede 10.00 uur stud. P.D. den Haan en 17.00 uur ds. J.M. Kleppe; Ermelo 9.30

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2013

- **Pag. 47, EMERITUS PREDIKANTEN**
M.i.v. 29 augustus is het adres van ds. J.W. Verweij: Hoofdland 411, 3332 RE Zwijndrecht, tel. (078) 3031631.
- **Pag. 48, PREDIKANTEN IN AMERIKA EN CANADA.**
Toevoegen bij ds. E. Hakvoort: tel. 00-1-519-863-2021 (home) en tel. 00-1-519-863-6068 (study).
- **Pag. 173, gemeente EDE.**
Het juiste e-mailadres van de scriba van de diaconie is: hdijs@solcon.nl

en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; 's-Gravenhage 10.00 uur ds. P. Mulder en 19.30 uur ds. M. Joosse; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karel; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M. Joosse; Hilversum 10.00 uur ds. J.M. Kleppe en 19.00 uur ds. A. Schot; Hoedekenskerke 18.30 uur ds. R.A.M. Visser; Hoofddorp 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Hoogeveen 19.00 uur ds. G. van Manen; Houten 15.00 uur ds. F. Mulder; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. J. IJsselstein; Kapelle-Biezeling 15.00 uur ds. J. Schipper; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 16.00 uur ds. C. Harinck; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Leerdam 14.30 uur ds. M. Karens; Leiderdorp 16.30 uur ds. P. Mulder; Lelystad 16.00 uur ds. G. Hoogerland; Marknesse 14.30 uur ds. B. Labee; Meeuwen 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Meliskerke 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Mijdrecht 15.30 uur ds. M.J. van Gelder; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. E. Bakker; Nijkerk 9.30 uur ds. B. Labee

en 14.30 uur ds. A. Verschuure; Nisse 9.30 en 14.30 uur kand. S.W. Janse; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 9.30 uur ds. A.J. Gunst; Oosterend (in Maartenskerk, Texel) 11.30 en 16.30 uur ds. S. Maljaars; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. G. Pater; Opheusden 10.00 en 18.30 uur kand. J. van Laar; Opperdoes 10.00 en 15.30 uur stud. H. van der Heiden; Oud-Beijerland 9.30 uur kand. C. van Ruitenburg; Oudemirdum 9.30 en 19.00 uur ds. C.A. van Dieren; Poortugaal 9.30 uur ds. C. Neele; Rheden 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 15.00 uur ds. W.J. Karel; Rijssen-Noord 14.30 uur ds. A. Schreuder; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 14.00 uur ds. C.J. Meeuse; Rotterdam-Alexanderpolder 15.30 uur ds. H. Paul; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. L. Terlouw; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 15.00 uur stud. H.A. van Zetten; Scheveningen 10.00 uur ds. J. Driessen en 18.45 uur ds. R. Kattenberg; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 18.00 uur ds. K. Boeder; Spijkenisse 17.30 uur stud. H.A. van Zetten; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. K. Boeder; Tholen 18.30 uur kand. S.W. Janse; Tricht-Geldermalsen 18.30 uur stud. W.A. Zondag; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. G. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. J. van Belzen; Utrecht 10.00 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. J.S. van der Net; Vlaarding 16.30 uur ds. J. Driessen; Vlissingen 9.30 (bev. ambtsdr.) en 16.00 uur (afscheidsdienst) ds. C.G. Vreugdenhil; Waarde 9.30 uur en 18.00 uur ds. J. Schipper en 14.00 uur ds. C. van Krimpen; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. B. van der Heiden; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. G. Heijkamp; Wierden 14.00 en 18.30 uur stud. P.D. den Haan; Woerden 10.00 uur ds. M.J. van Gelder en 15.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 9.30 uur ds. J.J. Tanis; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. J. Mijnders; Zwolle 9.30 uur ds. G. Hoogerland en 15.00 uur ds. P. Melis.

■ DINSDAG 20 AUGUSTUS 2013

Beekbergen 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Elspeet 19.30 uur ds. A. Verschuure; Emmeloord 19.30 uur ds. W. Visscher; Enter 19.30 uur ds. M. Joosse; Krabbendijke 14.30 uur (huw.bev.) ds. C. Sonneveld; Nijkerk 19.30 uur ds. A.T. Huijser; Oosterland 19.30 uur ds. C.J. Meeuse; Oostvoorne 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Oude-Tonge 19.30 uur ds. M. Mondria; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. J.J. van Ekeveld;

Stad aan't Haringvliet 19.30 uur ds. C. van Krimpen; Tholen 19.30 uur ds. J.S. van der Net; Uddel 19.30 uur ds. G. Mouw.

■ WOENSDAG 21 AUGUSTUS 2013

Aagtekerke 19.30 uur ds. W.J. Karels; Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Berkenwoude 19.30 uur ds. G. van Manen; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Den Helder 19.30 uur ds. J. Driessen; Drachten 19.30 uur ds. A. Schot; Goudswaard 19.30 uur ds. L. Terlouw; Hilversum 19.45 uur ds. J. van Belzen; Hoedekenskerke 19.30 uur (Tegenstrijdige vermelding) stud. H.A. van Zetten; Kamperland 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. M. Mondria; Leerdam 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Meeuwen 19.30 uur stud. P.D. den Haan; Mijdrecht 19.30 uur ds. P. Melis; Naaldwijk 19.45 uur ds. J.M.D. de Heer; Nieuw-Beijerland 19.30 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 19.30 uur ds. J. Schipper; Oosterend (in Maartenskerk, Texel) 19.00 uur ds. S. Maljaars; Opperdoes 19.30 uur ds. W. Visscher; Poederloijen 19.30 uur ds. A. Verschuure; Rilland-Bath 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur stud. H.A. van Zetten; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. D.W. Tuinier; Veen 19.30 uur ds. G. Beens; Woerden 19.30 uur ds. K. Boeder.

■ DONDERDAG 22 AUGUSTUS 2013

Barneveld-Zuid 14.00 uur (huw.bev.) ds. G. Bredeweg; Bodegraven 19.30 uur ds. C.J. Meeuse; Borssele 19.30 uur ds. A. Verschuure; Boskoop 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur

ds. G. van Manen; Delft 19.30 uur ds. J.W. Verweij; Kampen 14.15 uur (huw.bev.) ds. J. IJsselstein; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur ds. A. Schot; Ouddorp 19.30 uur ds. M. Karens; Oudemirdum 19.30 uur ds. J. van Belzen; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur ds. J. Schipper; Waarde 19.30 uur ds. J.J. van Eckveld; Wageningen 19.30 uur ds. M. Mondria; Westzaan 19.30 uur ds. A. Vermeij.

■ VRIJDAG 23 AUGUSTUS 2013

Capelle a/d IJssel-Middelwatering 14.30 uur (huw.bev.) ds. W. Silfhout; Krabbedijke 14.00 uur (huw.bev.) ds. C. Sonneveld; Nunspeet 15.00 uur (huw.bev.) ds. A. Schot; Waarde 14.30 uur (huw.bev.) ds. R.A.M. Visser.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 18 AUGUSTUS 2013

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 en 16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. G. v.d. Breevaart; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 17.00 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

ADVERTENTIES

Met leedwezen deelt de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente Ridderkerk - Slikkerveer mede, dat op 2 augustus door de Heere is weggenomen uit dit leven, onze oud - ambtsdrager

Pieter van Pelt

in de leeftijd van 85 jaar.

Hij heeft de gemeente van augustus 1964 tot december 1969 in getrouwheid als diaken mogen dienen.
De Heere gedenke de achtergebleven betrekkingen.

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente
Ridderkerk - Slikkerveer.

5 augustus 2013

HBO OPLEIDING THEOLOGIE

Aan de hbo-opleiding van de CGO is met ingang van het komende cursusjaar plaats voor een of enkele docenten. Het betreft vacatures voor de vakken:

**Ethiek,
Godsdienst, cultuur en zending
Missiologie**

Informatie over deze vacatures kunt u vinden op de website: www.cgo.nu.
Telefonische inlichtingen: W.M. van der Wilt, directeur hbo-opleiding. Tel. 010-4510560.

Sollicitaties met c.v. kunt u tot uiterlijk 1 september richten aan de directeur, Paradijsselepark 21, 2904 PA Capelle a/d IJssel. E-mail: wmvanderwilt@cgo.nu.

CURSUS GODSDIENSTONDERWIJS

VAN STAVEREN

Begrafenisverzorging

Sumatrastraat 11 ~ 2405 EM Alphen aan den Rijn

Dag en nacht bereikbaar, in elke regio

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Vertrouwde zorg met een heldere identiteit.

Zorghuys Vellerveste in Barneveld: een 'thuis' voor warme, persoonlijke zorg aan dementerende ouderen met een reformatische identiteit. Informeer naar de mogelijkheden.
www.vellerveste.nl
Fam. Top, 06-43559161

Alle nieuwe titels
www.derooboeken.nl
078 - 6124081

Te huur, vakantie of tijdelijk, huisje tot 4 pers achter woonboerderij Woudenberg(S.zeel) met veel voorzieningen. 06-39405879

GARDEREN EN PUTTEN.

Te huur, op rustige parken, vakantiewoningen t/m 14 pers.
Inl. c.h.es@hetnet.nl / 0184-634267

Begrafenisonderneming STAM

Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

Dagbesteding
In eigen sfeer

De Betuwehof Zorg
Dagbesteding ouderen - Achterberg

contact: Bert of Julia Hak
tel: 0317 -6 18 18 0
info@betuwehof.nl
www.betuwehof.nl

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR

Tel.: (0318) 526641
Bgg.: (06) 53638114

24 uur per dag bereikbaar

Buurtlaan West 26
3905 JR Veenendaal

Wij verzorgen uitsluitend begrafenissen
www.wegenaar.nl

**Zaterdag 24 augustus:
fietsdag Beekbergen.**

t.b.v. Simon de Looier.
Kijk voor meer info op www.
fietsstichtbeekbergen.nl
of bel (055) 542 81 17.

**Te huur: Landelijk gelegen
helft van vrijstaande woning
in Beekbergen.** Eigen inrit en grote
tuin met dubbele garage.
Per 01 september 2013.
Fam. van den Beld tel. 06-11362636

Solidamentum
INTRODUCTIEDAGEN

Studeer je, of ga je studeren? Je bent van harte
welkom op een van onze introductiedagen!
Je kunt je aanmelden per mail.

Barneveld@solidamentum.nl vr 6 sept.

Middag: 14.30u Eben-Haëzerschool
Avond: 19.15u Eben-Haëzerschool
Lezing: 'Staat dan in vrijheid - Christelijke vrijheid'
dhr. W. Visser

Ede-Wageningen@solidamentum.nl di 27 aug.

Middag: 14.30u station Ede-Wageningen, centrumzijde
Avond: 19.30u Johannes de Swaefschool
Lezing: 'In de wereld, maar niet van de wereld?! - Onze
tijds Moraal en wij' dhr. G. Roos

Gouda@solidamentum.nl di 27 aug.

Middag: 13.30u station Gouda, stationshal
Avond: 19.00u kerkgebouw GGIN Stationsplein
Lezing: 'Staan op de schouders van reuzen - Christen-
student te midden van vooruitgangsgeloof' dhr. G. Slootweg

Rhenen@solidamentum.nl vr 30 aug.

Middag: 14.30u Eben-Haëzerschool
Avond: 19.30u Eben-Haëzerschool
Lezing: 'Voetstapenpad - Christenplicht/ christelijke
levenswandel' ds. A. Schot

Zwolle@solidamentum.nl wo 28 aug.

Middag: 13.30u station Zwolle, zijde busstation West
Avond: 19.00u Eliëzerschool
Lezing: 'Ware verandering - Wedergeboorte'
ds. C. Hogchem

Voor alle data geldt Deo Volente

Zie voor meer informatie www.solidamentum.nl

Praktijk den Uijl

biedt hulp vanuit een Bijbelse visie
aan kinderen, jongeren
en volwassen bij o.a:

- Verlies- en rouwverwerking
- Seksueel misbruik en seksverslaving
- Opvoedingsvragen en opvoedingsondersteuning
- Laag zelfbeeld en faalangst
- Problemen binnen huwelijk, gezin en/of relatie
- Weinig zelfvertrouwen
- Arbeidsproblemen en burn-out
- Vragen rondom persoonlijkheid en gedrag
- Talent en hoogbegaafd
- Andere problemen waar u mee 'zit' en over wilt spreken

d Praktijk
den Uijl

psychosociale hulpverlening
& contextuele therapie

Wormerhoek 14M
2905 TX Capelle a/d IJssel

010 - 7 411 411
06 43 85 85 08
info@praktijkdenuijl.nl

Gesprekslocaties in Capelle a/d IJssel, Barneveld en Yerseke

www.praktijkdenuijl.nl

**Lastminute! Voordelig met het
hele gezin in eigen sfeer naar zon,
water en bergen?**

Voor €495,- all-in per week staat
uw stacaravan in Oostenrijk
klaar. Kerkdiensten en recreatie-
activiteiten voor jong en oud.
Kijk nu voor lastminute prijzen
op www.es-vakanties.nl
of bel 055 3030083

**BED & BREAKFAST
"ALBLASSERWAARD"**

Kom genieten van de Alblasserwaard
en de randsteden
En boek een B&B in Sliedrecht.
Inl. c.h.es@hetnet.nl / 0184-634267

Boekhandel

De ZONNEBLOEM

Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355

www.boekhandeldezonnebloem.nl

**"Nazomeren of herfstkleuren in
Holten/Rijssen. Ruime 6-pers.
stenen bungalow nu te huur.**
Voorzien van cv, ww, droger, wasm
en privacy. Ruime tuin en terras op
het zuiden. Info 0180-521219."

**Drukke tijd achter de rug?
En er toch nog op uit?**

www.residencefiesch.nl
Tel: 0383855121

www.casafamiliasalland.nl
Vakantie houden in eigen sfeer!
Riante bungalows van alle gemakken
voorzien. Vlakbij de Holterberg.
Nazomer, hele week €239,-

De Saambinder
Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

**Bijdragen van medewerkers en boeken
ter recensie aan:**

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

**Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk)
en berichten aan:**

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl
Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

**Opgaven kerkdiensten
en beroepingswerk aan:**

Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen **uiterlijk
donderdag** vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.**

Advertenties € 1,05 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 12,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 24,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres

Noord-Amerika:

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
E-mail: purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijk-
heid betreffende de inhoud van de advertenties
en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

ANDANTE
- orgelcentrum -

Uw dealer van
**Johannus
Monarke
Content
Domus**

*In onze winkel is een ruim assortiment
bladmuziek aanwezig (ook klavar).*

www.andanteorgels.nl

A. van Ostadelaan 35 VEENENDAAL, t. 0318 - 50 50 63, info@andanteorgels.nl

Stepping-Up,
de nieuwe methode Engels voor
groep 7/8 van het basisonderwijs
is nu beschikbaar.
Lees op www.stepping-up.nl hoe u
de aansluiting naar het voortgezet
onderwijs kunt verbeteren.

**Begrafenisverzorging
Kamsteeg**

*Waar ú ook woont, wij zijn dag en nacht bereikbaar
Wij verzorgen alleen begrafenissen*

0183 - 44 94 94

Hoofdgraaf 5 - 4281 NM Andel
www.begrafenisverzorgingkamsteeg.nl

Werkendam: A.L. Bor, tel. 0183-512859
Bommelerwaard: tel. 06-53 53 33 22
Sliedrecht: R. Mauritz, tel. 0184-785978

*Een respect- en stijlvolle
uitvaart is onze zorg*

Ambtskleding
2- of 3-delige kostuums, preekjassen
overhemden, dassen, hoeden

Trouwkostuums
jacquets, gilets, schoenen,
accessoires

Geerts
herenkleding **Dorpsstraat 229,
3925 KC Scherpenzeel
tel. (033) 277 88 99**

*****Aanbieding Camping
Weijdehorst in Uddel.
KAMPEERPLAATSEN**
nu met 50% korting. Kijk voor de
voorwaarden op www.weijdehorst.nl
of bel 0577-402520.

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus
Eminent
Domus
Monarke
Cantilena
enz.

Ruime ervaring
in zaal- en
kerkorgels

**Stolk
orgels**

NIEUWERKERK A/D IJSSEL
Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52

Krabbendijke
Nederhemert, Nrd.
Papendrecht

www.stolkorgels.nl

• DIVERSE BLOKFLUITEN
• MUZIEKSTANDAARDS
• ROEMEENSE PANFLUITEN

R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944
**WWW.MULDERMUZIEK
INSTRUMENTEN.NL**

BBV **Barneveldse
Begrafenis Vereniging**

*voor een ervolvolle, eenvoudige verzorging
van begrafenissen in Barneveld en omstreken*

- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- laatste wilsbeschikking
- drukwerk
- opgave van lidmaatschap
- geen crematie

Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
3774 JW Kootwijkbroek
(0342) 44 18 12

dhr. G. de Groot
(06) 50 21 72 55

RST
Zorgverleners

Verpleging & Verzorging

*“Fijn dat ik nog thuis
kan blijven wonen”*

**In de knop
gebroken**

Reformatische vereniging voor ouders bij wie tijdens de
zwangerschap of kort na de geboorte kind(eren) zijn overleden

www.indeknopgebroken.nl
info@indeknopgebroken.nl • telefoon: 06 - 49 49 94 99

**De Verrassing
Bungalowpark**

**Zoek en boek uw
Texel-vakantie!**

**Texel
op zijn
best!**

www.deverrassing.nl
of bel: **0222 31 89 06**

**begrafenisverzorging
Den Hollander**

Begrafenissen in Den Haag, Westland, Gouda,
Rotterdam, Vlaardingen en omstreken.
Wij verzorgen alleen begrafenissen.

Dag en nacht bereikbaar.

DH

P.N. den Hollander
T. den Hollander
Tel. 010 - 4600509
www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

kina
begrafenisverzorging

D.W. Schipper **010-458 31 12**
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman **0182-58 39 32**
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Verpleging & Verzorging door
medewerkers met een reformatische
identiteit, dat is **een vertrouwd idee.**
Meer informatie? www.rstzorg.nl
of bel 0342-42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **kraamzorg**
en **huishoudelijke hulp**

HARKES
Begrafenissen

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegrafenissen.nl

Wij verzorgen alleen begrafenissen

0172 - 21 21 22